

**OPŠTINA KOTOR
SEKRETARIJAT ZA KULTURU, SPORT I
DRUŠTVENE DJELATNOSTI**

**LOKALNI AKCIONI PLAN ZA MLADE
LAPM 2020-2021**

SADRŽAJ

TERMINI I SKRAĆENICE.....	3
1. UVOD.....	4
2. USLOVI ZA UTVRĐIVANJE I SPROVOĐENJE OMLADINSKE POLITIKE U CRNOJ GORI.....	5
2.1. STRATEŠKI I ZAKONSKI INSTRUMENTI ZA SPROVOĐENJE OMLADINSKE POLITIKE U CRNOJ GOR	5
2.2. INSTITUCIONALNI OKVIR ZA SPROVOĐENJE OMLADINSKE POLITIKE I KLJUČNI AKTERI NA LOKALNOM NIVOU.....	6
2.2.1. LOKALNA SAMOUPRAVA I LOKALNI AKCIONI PLAN ZA MLADE.....	6
2.2.2. LOKALNI SAVJET ZA MLADE.....	6
2.2.3. OMLADINSKI SERVISI.....	6
2.2.4. CIVILNI SEKTOR U OBLASTI MLADI.....	6
3. EVALUACIJA LOKALNOG PLANA AKCIJE ZA MLADE (LPAM 2010-2015) U OPŠTINI KOTOR.....	7
4. ANALIZA INTERESOVANJA, POLOŽAJA I POTREBA MLADIH U OPŠTINI KOTOR.....	10
5. PLAN AKCIJE ZA PERIOD 2020-2021.....	14
6. SUFINANSIRANJE LAPM 2020-2021.....	33
7. PRILOG.....	34
8. LITERATURA.....	35

TERMINI I SKRAĆENICE

Osnovni termini

Mladi – U smislu Zakona o mladima (Član 2), mladi su lica od navršenih 15 do 30 godina života.

Skraćenice

BS – Biznis sektor

CIPS – Centar za informisanje i profesionalno savjetovanje mladih

CS – Civilni sektor

CSO – Centar za stručno obrazovanje

EU - Evropska unija

FO – Fondacije

IRF – Investiciono razvojni fond

JLS – Jedinice lokalne samouprave

JU - Javne ustanove

KZP - Kancelarija za prevenciju narkomanije, bolesti zavisnosti i rizičnih ponašanja

LSZM - Lokalni Savjet za mlade

LAPM - Lokalni akcioni plan za mlade

MF – Ministarstvo finansija

MK – Ministarstvo kulture

MO – Međunarodne organizacije

MP - Ministarstvo prosvjete

MSM – Ministarstvo sporta i mladih

MRSS – Ministarstvo rada i socijalnog staranja

MVPEI – Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija

MZ - Mjesne zajednice

MZD - Ministarstvo zdravlja

NPAM – Nacionalni plan akcije za mlade

NVO – Nevladine organizacije

OO – Omladinske organizacije

PNFO – Provajderi neformalnog obrazovanja

SD - Sportska društva

SP – Socijalni partneri

STP - Studentski parlament

DM – Direktorat za mlade

UP – Unija poslodavaca

VK - Volonterski klub

ZoM - Zakon o mladima

ZZZCG – Zavod za zapošljavanje Crne Gore

ZU – Zdravstvene ustanove

ĐP - Đački parlament

1. UVOD

U savremenom društvu se, više nego ikad, mladi ljudi suočavaju sa neizvjesnostima u vezi sa svojom budućnošću, kao rezultat tehnoloških promjena, demografskih trendova, diskriminacije, socijalne isključenosti, lažnih vijesti, populizma itd. Savremena **omladinska politika**, zbog toga, ima ulogu da podrži ostvarivanje punog potencijala mladih i omogući im da razviju otpornost i sposobnost da se prilagode savremenim izazovima, kao i da steknu vještine neophodne za konstruktivan doprinos prosperitetnom, demokratskom i kohezivnom društvu. Posebnu pažnju treba posvetiti i prepoznavanju i vrijednovanju **omladinskog rada**, kao međusektorskog odgovora na društvene izazove, koji igra važnu ulogu u spreječavanju socijalne isključenosti i jačanju socijalne uključenosti mladih ljudi.

U konetkstu procesa pristupanja Evropskoj Uniji, tokom prethodne decenije kreiran je **strateški i zakonski okvir za sprovođenje omladinske politike** na nacionalnom i lokalnom nivou u Crnoj Gori (vidi poglavlje 2). Iako je pravna tekovina EU u oblasti omladinske politike u domenu „mekog prava“, za razliku od nekih drugih oblasti gdje postoje striktne regulative koje zemlje kandidati moraju da primijene, privremenim zatvaranjem pregovaračkog poglavlja 26 (Obrazovanje i kultura), Crna Gora je preuzela obavezu usklađivanja sa Strategijom za mlade Evropske unije i drugim dokumentima od značaja za omladinsku politiku EU.

Razvoj i sprovođenje omladinske politike podjednako je važno i na nivou lokalne zajednice, pa je, shodno nadležnostima predviđenim zakonom, proces izrade lokalnog akcionog plana za mlade LAPM 2020-2021 u Opštini Kotor inicirao i koordinirao nadležni organ lokalne samouprave - Sekretarijat za kulturu, sport i društvene djelatnosti, u partnerstvu sa NVO Naša Akcija, i uz podršku eksterne konsultantkinje. Izrada ovog dokumenta obuhvatila je nekoliko komplementarnih procesa, uključujući:

- evaluaciju sprovođenja prethodnog Lokalnog plana akcije za mlade (LPAM 2010-2015). Ispitanici/e uključeni/e u evaluaciono istraživanje pripadaju civilnom i javnom sektoru, a djeluju u različitim oblastima kao što su: obrazovanje, zapošljavanje, zdravlje, kultura, socijalna zaštita i sl. U evaluaciono anketiranje bile su uključeni/e i predstavnici/e mladih (poglavlje 3).
- istraživanje potreba među mladima, kroz online anketiranje o položaju i potrebama mladih. Radi obezbjeđivanja reprezentativnosti uzorka, u okviru procesa izrade LAPM u opštinama Kotor i Herceg Novi za period od 2020-2021 godine, izvršeno je anonimno online anketiranje mladih uzrasta od 15-30 godina (shodno ZoM), (poglavlje 4).
- akciono planiranje sa Radnom grupom aktera/ki opštinske omladinske politike (sastav Radne grupe prikazan je u prilogu 1).
- konsultacije sa mladima u zajednici na prvi nacrt dokumenta, sprovedene u mjesnim zajednicama opštine Kotor, u organizaciji NVO Naša Akcija.

2. USLOVI ZA UTVRĐIVANJE I SPROVOĐENJE OMLADINSKE POLITIKE U CRNOJ GORI

2.1. STRATEŠKI I ZAKONSKI INSTRUMENTI ZA SPROVOĐENJE OMLADINSKE POLITIKE U CRNOJ GORI

Nakon evaluacije Nacionalnog Plana Akcije za mlade (2006-2011), nova **Strategija za mlade 2017-2021**¹ razvijena je od strane Uprave za mlade i sport, uz podršku Sistema Unedinjenih nacija u Crnoj Gori. Ovaj strateški dokument predstavlja pokušaj koordiniranog, participativnim procesom konsultacija podržanog planiranja ključnih ciljnih ishoda kad su u pitanju mladi u Crnoj Gori, kao i pokušaj definisanja i jačanja adekvatnog institucionalnog okvira koji će biti sposoban da te ključne ciljne ishode i ostvari. Vizija nove Strategije jeste država Crna Gora u kojoj su mladi ljudi samostalni, uključeni u donošenje odluka i sprovođenje javnih politika i imaju mogućnosti za rad i finansijsku nezavisnost, a percipirani su ne samo kao subjekti omladinske politike već i kao akteri odgovorni za njeno planiranje, realizaciju, monitoring i evaluaciju. Strategijom je definisano šest ključnih prioriteta (ciljnih ishoda) kad su mladi ljudi u Crnoj Gori u pitanju, kao i mjere, podmjere i aktivnosti koje treba sprovesti da bi se definisani prioriteti ostvarili, te akteri koji su zaduženi za njihovu implementaciju.

Imajući u vidu da je **pravni okvir koji uređuje oblasti od važnosti za mlade u Crnoj Gori veoma širok**, u periodu izrade novog strateškog dokumenta Skupština Crne Gore je donijela prvi Zakon o mladima 28. juna 2016. godine ("Službeni list Crne Gore", br. 042/16 i 013/18). Nakon skoro dvije godine implementacije Zakona, utvrđeni su određeni nedostaci u važećim zakonskim odredbama kojima se regulišu pojedine oblasti omladinske politike. Jedan od razloga za donošenje novog **Zakona o mladima**² je i potreba njegovog usaglašavanja sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama ("Službeni list Crne Gore", br. 037/17), naročito u pogledu finansiranja nevladinih organizacija koje sprovode omladinsku politiku. Ovim zakonom uređuju se način utvrđivanja i sprovođenja omladinske politike, kao i mjere i aktivnosti koje se preduzimaju u cilju unapređivanja društvenog položaja mladih i stvaranja uslova za ostvarivanje potreba mladih u svim oblastima od interesa za mlade (Član 1).

Tako se, na primjer, **omladinska politika**, prema ZoM (Član 3) definiše kao skup mjera i aktivnosti koje državni organi, organi državne uprave, organi lokalne samouprave, nevladine organizacije, studentski i učenički parlamenti i druga pravna lica preduzimaju za poboljšanje položaja mladih, njihovog ličnog i društvenog razvoja i uključivanja u društvene tokove. Novi zakonski okvir u oblasti omladinske politike po prvi put u Crnoj Gori definiše i **omladinski rad** (Član 4), koji predstavlja aktivnosti koje se realizuju u saradnji sa mladima i za mlade sa ciljem njihovog osamostaljivanja i prelaska u odraslo doba, učenja, ličnog i društvenog razvoja, u skladu sa njihovim potrebama i mogućnostima, a zasnivaju se na metodama neformalnog obrazovanja.

¹ Više informacija na: <http://www.strategijazamlade.me>.

² ZAKON O MLADIMA ("Službeni list Crne Gore", br. 025/19 od 30.04.2019, 027/19 od 17.05.2019), Katalog propisa 2019: Zakon o mladima.pdf.

2.2. INSTITUCIONALNI OKVIR ZA SPROVOĐENJE OMLADINSKE POLITIKE I KLJUČNI AKTERI NA LOKALNOM NIVOU

2.2.1. LOKALNA SAMOUPRAVA I LOKALNI AKCIONI PLAN ZA MLADE: Prema ZoM (Član 14), Opština je dužna da donese **lokalni akcioni plan za mlade**, za period od najviše dvije godine, koji sadrži mjere i aktivnosti omladinske politike na lokalnom nivou, radi ostvarivanja interesa i potreba mladih. Opština je dužna da nacrt lokalnog akcionog plana za mlade dostavi Ministarstvu, radi davanja mišljenja o njegovoj usaglašenosti sa Strategijom (najkasnije do 31. oktobra tekuće godine), kao i da godišnji izvještaj o realizaciji lokalnog akcionog plana za mlade dostavi Ministarstvu (najkasnije do 15. februara tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu).

2.2.2. LOKALNI SAVJET ZA MLADE: ZoM (Član 18) propisuje i da se u opštini može obrazovati **lokalni savjet za mlade** (LSZM), kao stručno-savjetodavno tijelo koga čine predstavnici organa opštine nadležnog za omladinsku politiku, i nevladinih organizacija koje sprovode omladinsku politiku. Način rada i sastav LSZM propisani su Zakonom.

2.2.3. OMLADINSKI SERVISI: Za sprovođenje omladinskih aktivnosti i omladinskog rada obrazuju se omladinski servisi, u koje se, prema ZoM (Član 21), ubrajaju **omladinski klub i omladinski centar**. Omladinski klub je definisan kao prostor prilagođen za potrebe mladih u cilju sprovođenja omladinskih aktivnosti (ZoM, Član 22), dok omladinski centar predstavlja opremljen, multifunkcionalni prostor za potrebe mladih, koji se koristi za sprovođenje omladinskih aktivnosti i omladinskog rada (ZoM, Član 23). Obrazovanje, funkcionisanje i finansiranje omladinskih servisa regulisano je Zakonom (Član 24-26), u okviru nadležnosti i mogućnosti Ministarstva, odnosno opštine.

2.2.4. CIVILNI SEKTOR U OBLASTI MLADIH: Strategija za mlade 2017-2021 ukazuje na činjenicu da je civilni sektor u oblasti rada s mladima u Crnoj Gori mnogo širi nego što se to iz zvaničnih podataka i izvještaja može sagledati, zbog toga što crnogorska praksa izvještavanja, a i samo zakonodavstvo, ne prepoznaju širinu civilnog sektora, već se u ovoj oblasti najčešće pominju samo nevladine organizacije, a svi/e ostali/e akteri/ke civilnog društva koji su osnovani od strane mladih i/ili se bave mladima su izostavljeni. Tako, prema ZoM (Član 19), **nevladina organizacija** može sprovoditi omladinsku politiku u skladu sa Strategijom i akcionim planom (nacionalnim i lokalnim), ako u svom statutu ima propisano bavljenje omladinskom politikom kao jedan od ciljeva, odnosno oblasti djelovanja. Nevladine organizacije koje sprovode omladinsku politiku mogu osnovati udruženja ili savez tih nevladinih organizacija (ZoM, Član 20), u skladu sa zakonom kojim se uređuje osnivanje nevladinih organizacija.

3. EVALUACIJA LOKALNOG PLANA AKCIJE ZA MLADE (LPAM 2010-2015) U OPŠTINI KOTOR

Rezultati evaluacionog istraživanja o sprovođenju LPAM 2010-2015, kao prvog strateškog odgovora na potrebe mladih u opštini Kotor, ukazali su na osnovne probleme i izazove u procesu njegove implementacije, kao i na moguće pravce prevazilaženja pomenutih izazova. Evaluacioni izvještaj predstavlja integrisane rezultate evaluacionog anketiranja članova/ica Radne grupe i oba saziva Savjeta za mlade u opštini Kotor tokom realizacije LPAM 2010-2015 godine, kao i rezultate analize godišnjih izvještaja Opštine Kotor o realizaciji pomenutog dokumenta. Ključni rezultati evaluacije sprovođenja LPAM 2010-2015, ukratko su predstavljani u nastavku ovog poglavlja.

→ Identifikovana je **posvećenost lokalne samouprave** da pitanju mladih pristupi na sistematičan način, kao i potreba za uspostavljanjem partnerstava između relevantnih subjekata na opštinskom, međuopštinskom, nacionalnom i međunarodnom nivou radi unaprjeđenja kapaciteta svih aktera za efikasno sprovođenje omladinske politike.

→ Ipak, gotovo polovina (46.7%) ispitanika/ca uključenih u evaluaciono istraživanje procjenjuje da je LPAM 2010-2015 samo **djelimično ispunio svoju svrhu** kao krovni dokument u oblasti omladinske politike u opštini Kotor.

→ **Izostanak kontinuiranog razvojnog pristupa** u procesu implementacije LPAM 2010-2015 uglavnom je bio uslovljen izostankom mehanizama za implementaciju, kao što je Kancelarija za mlade. U praksi, dio nadležnosti vezanih za omladinsku politiku bio je delegiran unutar postojećih službi Sekretarijata za kulturu, sport i društvene djelatnosti, dok je veliki dio realizacije predviđenih aktivnosti u okviru LPAM bio dodijeljen (ranije formiranoj) Kancelariji za prevenciju narkomanije.

→ **Najznačajnije promjene** kojima je realizacija LPAM 2010-2015 doprinijela u oblasti omladinske politike u opštini Kotor, ispitanici/ce različito opisuju. Jedan broj njih je mišljenja da *‘nije bilo značajnih promjena’*, ili da *‘ne postoji dovoljan broj informacija niti održivih dokaza o uticaju sprovođenja opštinske strategije’*. Ističe se i da je sprovođenje LPAM 2010-2015 najviše doprinijelo *prepoznavanju značaja oblasti omladinske politike u lokalnoj zajednici*, kao i da je stavljen veći akcenat na potrebe mladih na lokalnom nivou.

→ **Uloga relevantnih aktera** različito je percipirana od strane ispitanika/ca uključenih u evaluaciono istraživanje. *Najznačajniju ulogu u sprovođenju LPAM 2010-2015 imala je Opština Kotor* tj. nadležni Sekretarijat za kulturu, sport i društvene djelatnosti (93.3%), zatim *nevladine organizacije* (73.3%), *omladinski radnici/ce* (46.7%) i *sami mladi* (60%). Iznenađujuće nizak procenat uključenosti identifikovan je u slučaju *sektorski relevantnih institucija* (13.3%), kao i *roditelja* (svega 6.7%).

→ Tokom implementacije LPAM 2010-2015, **Savjet za mlade** u opštini Kotor bio je uspostavljen kao jedan od mehanizama sprovođenja omladinske politike na lokalnom nivou, ali se, prema podacima evaluacionog izvještaja, stiče utisak da je način njegovog funkcionisanja više bio prilagođen okolnostima i postojećim kapacitetima, nego razvijanju njegove pune uloge i formata predviđenog zakonom.

→ **Načini finansiranja** takođe su bili raznoliki tokom sprovođenja LPAM 2010-2015. Iako su budžetska sredstva za finansiranje LPAM opredjeljivana na godišnjem nivou, njihov obim je uglavnom bio veoma nizak i nedovoljan za implementaciju predviđenih aktivnosti u

punom obimu. Dostupni izvještaji ukazuju na to da su neke od realizovanih aktivnosti finansirane i iz manjih donacija ili kroz projektne aktivnosti.

→ **Najveći izazovi u procesu sprovođenja LPAM 2010-2015** su: *nedostatak budžeta i nekontinuirano finansiranje, nedovoljno razvijena intersektorska saradnja, nedostatak kadrovskih kapaciteta, nedostatak političke volje, i nedovoljna uključenost mladih.*

Evaluacioni izvještaj ukazuje i na stepen uspješnosti u sprovođenju LPAM 2010-2015 u pojedinim **oblastima javne politike**, a koji su predstavljali **strateške prioritete** omladinske politike u ovom periodu. Rezultati evaluacije ukazuju na to da je *najviše urađeno u oblasti bezbjednosti, zdravlja i slobodnog vremena, te u sferi obrazovanja gdje su pomaci najvidljiviji u oblasti edukacije mladih prije svega kroz primjenu neformalnih metoda rada.*

U nastavku poglavlja predstavljen je kratak pregled rezultata evaluacije i preporuka vezanih za sprovođenje aktivnosti u pojedinim prioritetnim oblastima LPAM 2010-2015.

→ **INFORMISANJE**

Rezultati evaluacionog istraživanja ukazuju na to da su strateški ciljevi u ovoj oblasti tokom realizacije LPAM 2010-2015 samo **djelimično ispunjeni**. Veliki dio ispitanika/ca (85.7%) izjavio je da je **oblast informisanja i dalje relevantan strateški prioritet** u okviru omladinske politike na lokalnom nivou jer predstavlja osnovu i preduslov za aktivno uključivanje mladih u sve sfere ličnog i društvenog života, kao i za donošenje informisanih odluka, formiranje idejnih rješenja i istraživanje primjera dobre prakse u ovoj oblasti. Zbog toga je potrebno povećati stepen uključenosti mladih u kreiranje informativnih sadržaja na lokalnom nivou, kao i unaprijediti informativnu podršku programima koji za cilj imaju kulturnu, obrazovnu i turističku mobilnost mladih.

→ **OBRAZOVANJE**

Konstatovano je da su strateški ciljevi u ovoj oblasti takođe **djelimično ispunjeni**, pa je i dalje potrebno raditi na unaprijeđenju kontinuirane brige o mladima i povećanju kvaliteta obrazovanja kroz uvezivanje svih relevantnih struktura i uspostavljanje bolje saradnje obrazovnih ustanova (osnovnih, srednjih škola i fakulteta). Fokus bi trebalo staviti na **značaj neformalnog i iskustvenog učenja** i pojednostaviti mjere i aktivnosti koje se sprovode u ovoj oblasti, a koje treba da budu specifičnije i orijentisane na korisnike/ce.

→ **PORODICA**

92.9% ispitanika/ca uključenih u evaluaciono istraživanje mišljenja je da je uticaj porodice na razvoj djeteta/mladih najvažniji jer **porodica ima značajnu ulogu u podršci**, usmjeravanju, i formiranju njihove ličnosti i vrijednosnog sistema. Zbog toga ovu oblast i dalje treba smatrati prioritetnom, posebno ako se ima u vidu da su strateški ciljevi tokom sprovođenja LPAM 2010-2015 u ovoj oblasti samo **djelimično ispunjeni**. Posebnu pažnju trebalo bi posvetiti kreiranju mehanizama za informisanje velikog broja mladih roditelja, kao i fokus staviti na ukupno osnaživanje roditelja (posebno roditelja adolescenata) za bavljenje razvojnim potrebama mladih ljudi, te podršku porodicama u riziku i porodicama mladih osoba sa invaliditetom.

→ **SLOBODNO VRIJEME**

Rezultati evaluacionog istraživanja ukazuju na to da je dostizanje strateških ciljeva u ovoj oblasti takođe bilo samo **djelimično**, kao i da je ova oblast veoma važna, ali veoma kompleksna, s

obzirom na to da se odnosi i na **kulturu, sport, i volonterizam / aktivizam mladih u zajednici**. Ispitanici/ce navode da je osmišljeno i kreativno slobodno vrijeme u današnjem društvu jako važno *“da se ne bi posrnulo u neki problem ili izazov”*. Zbog toga bi, između ostalog, trebalo podsticati razvoj volonterizma u zajednici, a *“omladinski klub uspostaviti na održivim osnovama i učiniti više privlačnim mlađim generacijama jer su, pojavom velikog broja društvenih mreža i sredstava informisanja, aktivnosti mladih koje upražnjavaju u slobodno vrijeme, uglavnom preseljene u virtuelnu sferu”*.

→ **ZAPOŠLJAVANJE**

Rezultati evaluacije sprovođenja LPAM 2010-2015 ukazuju i na to da bi trebalo poboljšati saradnju škola i Opštine Kotor sa Zavodom za zapošljavanje Crne Gore u dijelu **profesionalne orijentacije i informisanja mladih** o aktuelnim kretanjima na tržištu rada, kao i intenzivirati programe profesionalne orijentacije u osnovnim i srednjim školama, kroz informativne razgovore, seminare i predavanja o značaju pravog odabira budućeg zanimanja. Oblast **zapošljavanja** mladih opažena je kao i dalje veoma relevantna u okviru omladinske politike na lokalnom nivou od strane 92,9% učesnika/ca evaluacionog istraživanja.

→ **BEZBJEDNOST I ZDRAVLJE**

Rezultati evaluacionog istraživanja pokazuju i na to da je **oblast bezbjednosti i zdravlja** procjenjena kao *“izuzetno važna i relevantna u savremenom kontekstu više nego ikad”* od strane 92,9% ispitanika/ca. Napominje se i da je potrebno **povećati stepen bezbjednosti mladih u saobraćaju** u opštini Kotor (42.9%), kao i **smanjiti dostupnost psihoaktivnih supstanci (PAS)** i **unaprijediti svijest o faktorima rizika** kod mladih.

4. ANALIZA INTERESOVANJA, POLOŽAJA I POTREBA MLADIH U OPŠTINI KOTOR

U ovom poglavlju ukratko su prikazani osnovni demografski podaci o mladima u opštini Kotor (tabela 1), kao i ključni rezultati online anketiranja sprovedenog u fazi mapiranja potreba i položaja mladih.

Tabela 1: Stanovništvo prema uzrastu u opštini Kotor

10-14 godina	15-19 godina	20-24 godina	25-29 godina	30-34 godina
1309	1381	1451	1600	1610
Ukupno				7351

(Izvor: Monstat, Popis 2011. godina)

Radi unaprijeđenja reprezentativnosti ukupnog uzorka, u online anketiranje bilo je uključeno ukupno 121 ispitanika/ca od kojih 40.5% živi u opštini Kotor, a 59.5% u opštini Herceg Novi. U ukupnom uzorku, bilo je 48.8% ispitanica ženskog, i 51.2% ispitanika muškog pola. Najveći broj ispitanika/ca pripada uzrasnoj grupi od 15-19 godina (58.7%), dok je njih 25.6% uzrasta od 20-25, i 15.7% uzrasta od 25-30 godina. Najveći broj njih su učenici/ce (57%), zatim studenti/kinje (21.5%), te svršeni studenti/kinje bachelor (12.4%) i master nivoa. Shodno tome, najveći broj ispitanika/ca uključenih u anketiranje je nezaposlen (42.1%), dok manji broj njih ima sezonsko (27.3%) odnosno trajno zaposlenje (20.7%).

→ Osobine, i interesovanja mladih

U ukupnom uzorku, 67.8% mladih navodi različite **pozitivne karakteristike i vrijednosti** koje opisuju njihove vršnjake/inje, dok 32.2% njih uočava uglavnom **negativne**. Među **pozitivnim osobinama i vrijednostima** najčešće se navode *odgovornost, iskrenost, komunikativnost, snalažljivost, maštovitost, upornost, obrazovanost, ambicioznost, i humanost*. Iako u manjem broju slučajeva, negativne karakteristike uglavnom obuhvataju: *lijenost, pasivnost, nezainteresovanost, neinformisanost, nemotivisanost, apatičnost i depresivnost*. Mladi opisuju sebe i svoje vršnjake/inje i kao *‘neusmjerene’* dok se kao jedan od uzroka intergeneracijskog konflikta navode i razlike u socijalnom statusu.

Svega oko 30% mladih u ukupnom uzorku misli da **posjeduje sve što im je potrebno za snalaženje u životnim situacijama**. Tako mladi navode različite **spособnosti i karakteristike** koje posjeduju, kao što su: kritičko razmišljanje, elokventnost, liderstvo, sposobnost adaptacije, fleksibilnost, spretnost, kondicija, organizacione sposobnosti, otvorenost ka različitostima, zdrav razum, vještina shvatanja suštine života, i sl. Mišljenja su i da posjeduju i izvjestan broj **vještina**, uključujući: *komunikacione vještine*, zatim *vještine rada na računaru (IT)* i *rada u timu*, kao i poznavanje *stranih jezika* i niz *tehničkih vještina* kao što su: kovanje, vožnja auta, sviranje instrumenta, brzo pronalaženje informacija, osnove preživljavanja u divljini, osnove prve pomoći i veslanje.

Kao **3 najbitnija interesovanja** mladih, većina anketiranih ističe: *sticanje obrazovanja* (formalnog i rijeđe neformalnog), zatim *sticanje finansijske sigurnosti i dobre zarade* (kroz stalno ili

privremeno zaposlenje), kao i *odlazak u inostranstvo*. Manji broj mladih zainteresovan je za stvaranje porodice. U smislu izbora zanimanja, najčešće se navode interesovanja vezana za oblasti turizma, pomorstva, hotelijerstva, elektronike, računarstva i ekonomije. Mladi u ukupnom uzorku podjednako navode i da su njihova interesovanja vezana za *različite načine provođenja slobodnog vremena* kao što su: *sport* (košarka, vaterpolo, fudbal, planinarenje), *umjetnost* (muzika, gluma, film), *izlasci i zabava* (kafići), *rad na računaru*, i *društvene mreže*. Veoma **rijetko** (i to uglavnom ispitanice iz studentske populacije), navode *interesovanja vezana za aktivizam, volontiranje, humanitarne akcije, i nevladine organizacije*.

→ Participacija i položaj mladih u društvu

Uprkos mnogobrojnim potencijalima prepoznatim od strane mladih, rezultati online anketiranja ukazuju i na **nedostatak razumijevanja potreba mladih od strane lokalne samouprave ali i odraslih (roditelja i profesora/ica), kao i adekvatnih - mladima prilagođenih - mehanizama za učešće u donošenju odluka koje ih se tiču**. Mladi ukazuju na potrebu promjene svijesti i percepcije položaja i uloge mladih u društvu, kao i osnaživanje mladih za samostalno donošenje odluka i odupiranje konformizmu. S tim u vezi, najveći broj anketiranih mladih ljudi (90.9%) mišljenja je da **mladi treba da budu aktivno uključeni u unaprijeđenje i razvoj zajednice u kojoj žive**, i to prije svega kroz:

- **volonterizam i aktivizam u zajednici** (44.6%),
- **putem inovativnih metoda** (18.2%), kroz korišćenje informacionih tehnologija (socijalnih medija, blogova i sl.) ,
- **učestvovanjem na javnim skupovima** (16.5%) (događajima, tribinama, okruglim stolovima i sl.),
- **učestvovanjem u tradicionalnim načinima donošenja odluka** (8.3%), npr. javnim raspravama, glasanjem na izborima i sl. .

Ohrabruje i činjenica da je više od polovine mladih iz ukupnog uzorka (54.5%) do sada *učestvovalo* u nekom od gore navedenih tipova aktivnosti.

→ Problemi identifikovani od strane mladih u opštini Kotor

Većina mladih u ukupnom uzorku izjavljuje da im **sredina u kojoj žive uopšte ne pruža (60.3%) ili nedovoljno pruža** mogućnosti (33.9%) za **razvoj njihovih punih potencijala**.

Anketirani mladi ljudi identifikovali su probleme u oblastima **informisanja, kulture, obrazovanja, sporta i slobodnog vremena** (tj. nedostatka uslova za njegovo kvalitetno provođenje) kao prioritete. Oni se, prije svega, odnose na: nedostatak kvalitetnih informativnih i kulturnih sadržaja i nedostatak prostora za podršku (amaterskom) stvaralaštvu mladih, neadekvatno i nekvalitetno informisanje mladih o kulturnim sadržajima u lokalnoj zajednici, nedostupne sportsko-rekreativne programe, nedostatak edukativnih programa zasnovanih na neformalnom obrazovanju i sl. (**Mentalno zdravlje i bezbjednost** identifikovane su od strane anketiranih mladih kao još jedna od prioritarnih oblasti koja se prije svega odnosi na porast vršnjačkog nasilja i rizičnih ponašanja među mladima (kao što su kladenje, kocka, rizično ponašanje u saobraćaju i sl.), ali i na stalno prisutne faktore rizika u zajednici kao što su dostupnost prihoaktivnih supstanci, nasilje, organizovani kriminal, diskriminacija i sl. I **socijalno ekonomski problemi** nalaze se na listi prioriteta koje su mladi ljudi identifikovali u okviru online anketiranja, a odnose se na siromaštvo i nedostatak finansijskih sredstava, nemogućnost zaposlenja (u struci), probleme u porodici (vezane za nizak ekonomski status), kao i na

nepotizam i korupciju. Većina mladih najčešće navodi i da **ne posjeduje**, a trebalo bi da razvije, **socio-emocionalne vještine** kao što su: samouvjerenost, upornost, istrajnost, izdržljivost, prodornost, snalažljivost, fleksibilnost, strpljenje, snalaženje u stresnim situacijama i vještina upravljanja vremenom. Veoma često navode se i različite tehničke vještine kao npr. vožnja auta, pjevanje, ples, programiranje, poznavanje više stranih jezika, poznavanje alternativnih metoda učenja/rada, preduzetničke vještine, menadžerske vještine, vještina javnog nastupa, govorničke vještine i baštovanstvo.

→ Promjene koje bi mladi voljeli da vide u opštini Kotor

U vezi sa identifikovanim problemima, mladi su prepoznali i veliki broj različitih **promjena** koje bi voljeli da vide u svojoj sredini, počevši od onih koje se odnose na **individualni nivo** (npr. *'Da ojačam i postanem zreliji/a i odgovorniji/a'*), preko onih koji se tiču uređenja **životne sredine i lokalne zajednice** (*'Uređeniji grad', 'Bolja urbanizacija i očuvanje kulturno-istorijskih spomenika', 'Manje otpada, manje buke, popravljena kanalizacija'*), do **širih društvenih promjena** (npr. *'Ekološki razvijena država, smanjena doza korumpiranosti, veći životni standard', 'Voljela bih da se radi više na projektima održivog razvoja i da se počne na pravilan način raspolagati resursima koji mogu doprinijeti daljem razvoju' i sl.*).

Značajno mjesto zauzimaju promjene vezane za **socio-ekonomska pitanja** i status mladih kao što su: *'Dovoljno radnih mjesta za visokoškolce u ustanovama u kojima bi trebali biti zaposleni', 'Razvoj turizma, zaposlenje nezaposlenih, raznovrsnost u ponudi i tražnji poslova, bolji uslovi za rad'*. Unaprijeđena **participacija mladih** takođe je na listi željenih promjena, i to kroz: *'Veću uključenost mladih u donošenje odluka i u organizaciju njihovih života i budućnosti', 'Voljela bih da bude više sadržaja i dešavanja za mlade i da im se pruži prilika da budu saslušani'*.

Identifikovane su i željene promjene u oblasti **kulture, informisanja, sporta, obrazovanja i unaprijeđenja uslova za provođenje slobodnog vremena**. Između ostalog navode se i: *'Centar za mlade gdje bi mladi mogli da ispoljavaju svoju kreativnost i talenat', 'Mnogo veća aktivnost na polju podrške mladim umjetnicima/ama i svima koji imaju dobru ideju, a koja može biti društveno korisna', 'Više zabavnih i edukativnih programa i dešavanja', 'Decentralizacija događaja i bavljenja sportom i kulturom u opštini'*. Kao poželjan ishod ističe se i *'omladinska putovanja i razmjene (mobilnost)', 'prestanak podjele mladih po materijalnoj, političkoj i nacionalnoj osnovi', te 'manje predrasuda i nacionalizma, više mogućnosti za obrazovanje'*.

U nekoliko slučajeva pominju se i promjene vezane za **unaprijeđenje stepena bezbjednosti i zdravlja** mladih, koje su, prije svega, vezane za suzbijanje dostupnosti psihoaktivnih supstanci (PAS) i smanjenje nivoa kriminaliteta u lokalnim sredinama.

→ Vrste programa/servisa koji se najčešće nude mladima na lokalnom nivou

Podaci anketiranja ukazuju na činjenicu da je **broj i vrsta usluga namjenjenih populaciji mladih veoma ograničen** u opštini Kotor. Najveći broj anketiranih mladih ljudi prepoznao je *volonterske programe i akcije u zajednici* (52.9%), dok je *Savjetovalište za mlade* (15.7%), *Ekološke radionice* (7.4%), *Omladinski info centar* (5.8%), *Programe neformalnog obrazovanja* (5.8%), ili *Inovativne/tehničke programe (IT)* (3.3%), naveo veoma mali broj njih. *Sportske programe i kreativne radionice* (po 33.9%), kao i *'Omladinski klub'* navodi manje od trećine ispitanika/ca u ukupnom uzorku (28.9%). Veoma veliki broj mladih (83.5%) izjavljuje i da **nije bio/la u prilici da zatraži pomoć od postojećih institucija/organizacija koje pružaju podršku mladima**, pri čemu treba imati u vidu da veliki broj mladih navodi da *"mladi nisu informisani o postojanju ovakvih servisa na lokalnom*

nivou”. Mali broj onih (16.5%) koji su bili u prilici da koriste neku od postojećih usluga uglavnom izjavljuju da su njihova iskustva bila kako pozitivna, tako i negativna.

→ Izvori podrške razvoju mladih

Najveći izvor podrške razvoju mladih, prema njihovoj procjeni, predstavlja **porodica** (59.5%), zatim **prijatelji** (37.2%), **vršnjaci/kinje** (20.7%), **programi i akcije u lokalnoj zajednici** (17.4%), te **nevladine organizacije** (14.9%), i **institucije** (programi za mlade) (13.2%). **Rođaci/ke** predstavljaju izvor podrške za manje od 10% mladih u ukupnom uzorku (9.1%), dok je uloga **biznis sektora** gotovo zanemarljiva (2.5%).

→ Poruke mladih donosiocima odluka u opštini Kotor

Mladi su imali priliku i da kreiraju **poruke donosiocima odluka** koje u velikoj mjeri ilustruju opšte raspoloženje populacije mladih u opštini Kotor:

‘Potrebno je uticati na podizanje svijesti mladih, na takav način da spoznaju da kada rade na sebi i svojoj edukaciji, neko će to prepoznati i cijeniti’ (učenica, 17).

‘Nažalost, imamo nevjerovatno sposobne, energične i kreativne mlade ljude koji vole svoj grad, ali odlaze iz njega jer ne vide bolje rješenje’, ‘Trebalo bi motivisati mlade da se vrate u svoje opštine nakon završenih studija ukoliko postoji potreba za njihovim znanjima. Dati im prostora da svojim radom doprinesu sredini u kojoj su odrasli’ (svršeni studenti, 25, 26).

‘Lokalna zajednica bi trebalo da podstakne mlade u opštini da se aktivno uključe u donošenje odluka za mlade. Treba i motivisati mlade da se uključe u NVO i da se bave građanskim aktivizmom. Nemamo ništa od pisanja planova za mlade ako se mladi ne uključe i ako nema ko da sprovodi te planove’ (studentkinja, 23).

5. PLAN AKCIJE ZA PERIOD 2020 – 2021

Pored identifikacije ključnih ishoda, LAPM 2020–2021 definiše mjere, podmjere i aktivnosti koje treba sprovesti da bi se definisani ishodi ostvarili, kao i aktere/ke koji/e su zaduženi/e za njihovu implementaciju, te rokove i predviđeni budžet za realizaciju.

ISHOD A. MLADI OSTVARUJU EKONOMSKU I SOCIJALNU SIGURNOST KROZ OLAKŠAN PRISTUP TRŽIŠTU RADA I STICANJE ZAPOSŁJENJA.					
Mjera A1. Podrška razvoju preduzetništva mladih kroz inovativne pristupe (PPP) i međusektorsku saradnju					
Podmjere	Aktivnosti	Indikator rezultata	Rok za realizaciju	Budžet	Nadležna institucija / akteri
1.1. Podrška osnivanju i radu preduzetničkih klubova u gimnaziji i osnovnim školama.	1.1.1. Organizovani konsultativni sastanci i pokrenuta inicijativa za osnivanje i rad preduzetničkih klubova u gimnaziji i osnovnim školama.	Pokrenuta inicijativa, minimum 3 održana konsultativna sastanka, i minimum 30 uključenih mladih ljudi.	2020. godine	Redovna aktivnost.	Škole JLS, BR Kotor, NVO, fakulteti, BS.
	1.1.2. Osmišljeni projekti i ojačana saradnja sa Biroom rada Kotor i ZZZ CG	Minimum 3 osmišljena projekta, i minimum 50 uključenih mladih ljudi.	2020. i 2021. godine	Redovna aktivnost.	Škole JLS, BR Kotor, NVO, fakulteti, BS.
	1.1.3. Organizovane obuke i radionice na temu preduzetništva i samozapošljavanja	Minimum 15 održanih radionica i minimum 50 uključenih mladih ljudi. Minimum 10 medijskih objava.	2020. i 2021. godine	300	Škole JLS, BR Kotor, NVO, fakulteti, BS.

Mjera B1. Unapređenje i integrisanje sistema informisanja i karijernog savjetovanja mladih

Podmjere	Aktivnosti	Indikator rezultata	Rok za realizaciju	Budžet	Nadležna institucija / akteri
1.1.Un-apređeno informisanje mladih o postojećim servisima.	1.1.1. Info sesije i radionice sa mladima u školi i zajednici.	Minimum 250 mladih uključeno u radionice i info sesije.	2020. i 2021. godine	Redovna aktivnost	ZZZCG, BR Kotor

Mjera B2. Unapređenje programa za promociju neformalnog obrazovanja

Podmjere	Aktivnosti	Indikator rezultata	Rok za realizaciju	Budžet	Nadležna institucija / akteri
2.1. Kreirani i sprovedeni programi za mlade zasnovani na NFO i inovativnim metodama (digitalne tehnologije, vršnjačko učenje i sl.).	2.1.1. Sproveden program vršnjačke edukacije	Najmanje 50 uključenih mladih ljudi. Minimum 5 medijskih objava.	2021. godine	300	NVO /Opština Kotor JU, PNFO, CS, OO, DM, UN, OSCE, RYCO.
2.2. Kreirane obuke za unaprijeđenje kapaciteta pružalaca usluga o značaju i metodama NFO.	2.2.1. Mapirana potreba postojećih programa obuke.	Sprovedeno mapiranje i kreirana lista programa i servisa na lokalnom nivou. Kreirana lista potreba i objavljeni rezultati.	2021. godine	300	NVO /Opština Kotor JU, PNFO, CS, OO, DM, UN, OSCE, RYCO.

	2.2.2.Sprovedene kontinuirane obuke javnih službenika/ca, civilnog sektora, omladinskih radnika/ca, institucija, roditelja i mladih (treninzi, seminari, studijske posjete).	Minimum 10 održanih obuka i minimum 10 uključenih aktera.	2020. i 2021. godine	500	NVO /Opština Kotor JU, PNFO, CS, OO, DM, UN, OSCE, RYCO.
--	--	---	----------------------	-----	---

Mjera B3. Promocija obrazovne mobilnosti mladih

Podmjere	Aktivnosti	Indikator rezultata	Rok za realizaciju	Budžet	Nadležna institucija / akteri
3.1. Informisanje i unaprijeđenje kapacitet mladih za prijavljivanje na programe obrazovne mobilnosti.	3.1.1. Kreiranje info sesija i obuka u vezi sa procesom prijavljivanja.	Minimum 7 info sesija, broj identifikovanih programa i minimum 30 uključenih mladih ljudi.	2020. i 2021. godine	Redovna aktivnost.	Škole, Univerzitet JLS, DM, NVO, OK.
3.2. Informisanje i unaprijeđenje kapacitet mladih za prijavljivanje na programe internacionalne i regionalne razmjene.	3.1.2. Mapiranje potreba i podrška mladima (pojedincima i organizacijama) za uključivanje u programe regionalne razmjene.	Sprovedeno mapiranje, i minimum 5 održanih konsultativnih sastanaka sa mladima. Minimum 30 uključenih mladih ili 3 NVO u programe razmjene.	2020. godine	300	Škole JLS, RYCO, OSCE, DM, NVO, OK.

ISHOD C. MLADI SU AKTIVNI GRAĐANI/KE UKLJUČENI, MOTIVISANI, PROAKTIVNI I UČESTVUJU U PROCESIMA DONOŠENJA ODLUKA, RAZVOJA ZAJEDNICE, U KREIRANJU POLITIKA I NJIHOVOM SPROVOĐENJU.

Mjera C1. Unaprijeđeni mehanizmi za mobilisanje i uključivanje mladih u javni život - posebno u donošenju odluka koje ih se tiču na lokalnom nivou.

Podmjere	Aktivnosti	Indikator rezultata	Rok za realizaciju	Budžet	Nadležna institucija / akteri
1.1. Održane motivacione radionice (promocija pozitivnih uzora, vršnjačko učenje).	1.1.1. Pokretanje i održavanje motivacionih radionica u omladinskom klubu i školama.	Minium 10 održanih motivacionih radionica u OK i školama. Minimum 5 aktera i 250 uključenih mladih ljudi. Minimum 5 medijskih objava.	2020. i 2021. godine	300	NVO JLS, CS, BS, JU, DM.
2.1 Upoznavanje sa primjerima dobre prakse, unaprijeđen rad i vidljivost postojećih mehanizama, i spostavljeni novi mehanizmi za učešće mladih u donošenju odluka (online i offline).	2.1.1 Mapiranje dobre prakse u oblasti digitalne participacije, i.	Sprovedeno istraživanje i identifikovani alternativni modeli za učešće mladih, objavljeni rezultati na lokalnom nivou.	2020. i 2021. godine	500	Opština Kotor, NVO CS, BS, JU, DM.
	2.1.2. Pokretanje inicijative i uspostavljanje alternativnih online mehanizama za učešće mladih.	Minimum 5 sastanaka, minimum 5 aktera, i 150 uključenih mladih ljudi.	2020. i 2021. godine	500	

Mjera C2. Unaprijeđena svijest i praksa u oblasti promocije volonterizma i aktivizma mladih u zajednici

Podmjere	Aktivnosti	Indikator rezultata	Rok za realizaciju	Budžet	Nadležna institucija / akteri
2.1. Organizovana kampanja u zajednici za promociju volonterizma i aktivizma mladih.	2.1.1. Organizovanje konsultativnih sastanaka relevantnih aktera, osmišljavanje i pokretanje kampanje u zajednici.	Minimum 5 konsultativnih sastanaka; Minimum 5 uključenih relevantnih aktera, i Minimum 250 mladih ljudi. Kreiran plan aktivnosti u okviru kampanje, i sprovedena kampanja.	2020. i 2021. godine	Redovna aktivnost (NVO konkurs)	Opština Kotor, NVO JLS, CS, BS, JU, DM, PFNO, FO, OSCE.
2.2. Organizovane obuke za sve relevantne subjekte (promocija pozitivnih primjera, vršnjačko učenje).	2.2.1. Osmišljavanje i pokretanje radionica u školama i omladinskom klubu na temu volonterizma i aktivizma mladih.	Minimum 15 održanih radionica, 5 uključenih aktera i 450 mladih ljudi. Minimum 5 medijskih objava.	2020. i 2021. godine	Redovna aktivnost (NVO konkurs)	Opština Kotor, NVO NVO, CS, BS, JU, DM, PFNO, FO, OSCE.

Mjera C3. Unaprijeđena podrška razvoju i osiguranju kvaliteta rada omladinskih organizacija na lokalnom nivou

Podmjere	Aktivnosti	Indikator rezultata	Rok za realizaciju	Budžet	Nadležna institucija / akteri
3.1. Sprovedena inicijativa i kampanja za popularizaciju i značaj udruživanja mladih.	3.1.1. Organizovanje konsultativnih sastanaka relevantnih aktera i planiranje inicijative.	Minimum 4 sastanaka; 5 uključenih aktera. Kreirana baza lokalnih NVO/OO.	2020. i 2021. godine	500	DM ili NVO JLS, CS, BS, JU, DM, PFNO, FO, OSCE, mediji.

3.2. Povećan broj i kvalitet rada omladinskih organizacija (formalnih i neformalnih).	3.2.1. Upoznavanje sa standardima kvaliteta rada omladinskih organizacija.	Sprovedeno mapiranje standarda kvaliteta rada omladinskih organizacija. Minimum 3 održana info sastanka sa NVO, OO. Minimum 5 uključenih aktera i 150 mladih ljudi.	2021. godine	300	NVO ili DM JLS, CS, BS, JU, DM, PFNO, FO, OSCE, mediji.
---	--	---	--------------	-----	--

ISHOD D. MLADI SU DOBROG ZDRAVLJA, BEZBJEDNI, IMAJU PRISTUP ADEKVATNOM SISTEMU PODRŠKE ZA PRELAZAK U ODRASLO DOBA I SAMOREALIZACIJU, SAMOSVJESNI SU, INOVATIVNI, POKAZUJU INICIJATIVU I PRIHVATAJU RAZLIČITOSTI.

Mjera D1. Uspostavljanje efikasnog međusektorskog informativno-savjetodavnog servisa za mlade i roditelje

Podmjere	Aktivnosti	Indikator rezultata	Rok za realizaciju	Budžet	Nadležna institucija / akteri
1.1. Unaprijeđena međusektorska saradnja, kvalitet programa, i promocija Savjetovališta za mlade.	1.1.1. Organizovanje konsultativnih sastanaka relevantnih aktera na nivou opštine.	Minimum 5 održanih konsultativnih sastanaka, i 5 uključenih aktera. Mapirani postojeći servisi podrške.	2020. i 2021. godine	Redovna aktivnost.	Dom zdravlja Kotor JZS, škole, BR Kotor, NVO, OK.

	1.1.2. Kreiranje informacija i organizovanje informativno savjetodavnih sesija za mlade (adolescente/kinje) na teme vezane za autonomiju, izbor zanimanja, sticanje finansijske nezavisnosti i sl.	Minimum 10 održanih radionica/info sesija u školama i zajednici. Minimum 3 uključene institucije, 2 NVO i 250 mladih.	2020. i 2021. godine	500	Dom zdravlja Kotor JZS, škole, BR Kotor, NVO, OK.
1.2. Unaprijeđen broj i kvalitet savjetodavnih programa za podršku i obuku roditelja.	1.2.1. Organizovanje sastanaka sa relevantnim akterima i iniciranje osnivanja grupe podrške za roditelje (adolescenata/kinja).	Minimum 5 održanih konsultativnih sastanaka/info sesija za roditelje, minimum 50 uključenih roditelja, i 2 NVO.	2020. i 2021. godine	500	Dom zdravlja JZS, škole, BR Kotor, PNFO, NVO, OK.
1.3. Organizovane vršnjačke grupe podrške za roditelje (adolescenata/kinja).	1.3.1. Kreiranje i sprovođenje radionica za roditelje.	Identifikovano minimum 2 relevantna edukatora/ke, Kreiran program i održano minimum 5 radionica; uključeno minimum 30 roditelja.	2021. godine	300	Dom zdravlja JZS, škole, BR Kotor, PNFO, NVO, OK.

Mjera D2. Uspostavljanje servisa za razvoj omladinskog rada kao podrške za tranziciju mladih u odraslo doba

Podmjere	Aktivnosti	Indikator rezultata	Rok za realizaciju	Budžet	Nadležna institucija / akteri
2.1. Stvoreni preduслови za otvaranje opštinskog Omladinskog kluba.	2.1.1. Organizovanje konsultativnih sastanaka relevantnih aktera, utvrđivanje i sprovođenje internih procedura za otvaranje omladinskog kluba.	Minimum 5 konsultativnih sastanaka, i 5 uključenih aktera. Donošenje odluke o otvaranju omladinskog kluba i uspostavljanje pratećih procedura.	2020. godine	Redovna aktivnost.	Opština Kotor JU – Kulturni centar “Nikola Đurković”, NVO, OO, CS, PNFO, škole, lokalni javni emiter Radio Kotor.
2.2. Opremljen i orvoren Omladinski klub	2.2.1. Nabavka opreme, kreiranje programa rada, promocija i otvaranje omladinskog kluba.	Objavljen poziv za doniranje opreme za OK; Nabavljena tehnička oprema i nameštaj za OK. Kreiran program rada. Minimum 5 medijskih objava i izveštaja. Minimum 30 uključenih mladih ljudi, i 5 kompanija.	2020. godine	Redovna aktivnost (sufinansiranje). + 3000 (donacije i sl.)	Opština Kotor, NVO, BS JU – Kulturni centar “Nikola Đurković”, NVO, OO, CS, PNFO, škole, lokalni javni emiter Radio Kotor.

2.3. Uspostavljen informativni servis za mlade: Info tačka (online i offline)	2.3.1. Kreiranje koncepta i opremanje info tačke u omladinskom klubu shodno postojećim smjernicama, i EU standardima (ERYCA).	Minimum 5 sastanaka, i 25 uključenih mladih ljudi, minimum 1 NVO. Najmanje 10 medijskih objava.	2020. godine	Redovna aktivnost (NVO konkurs)	Opština Kotor ili NVO JU – Kulturni centar “Nikola Đurković”, NVO, OO, CS, PNFO, škole, lokalni javni emiter Radio Kotor.
---	---	---	--------------	---------------------------------	--

Mjera D3. Unaprijeđena infrastruktura i servisi za psihosocijalnu podršku mladima u riziku (posebno mladima bez roditeljskog staranja) radi osnaživanja za samostalan život

Podmjere	Aktivnosti	Indikator rezultata	Rok za realizaciju	Budžet	Nadležna institucija / akteri
3.1. Unaprijeđeni programi psihosocijalne podrške mladima u riziku.	3.1.1. Formiran multidisciplinarni tim za podršku na lokalnom nivou i kreiran plan rada. Sprovedene radionice/sesije sa mladima u riziku.	Minimum 3 uključena relevantna aktera. Minimum 5 konsultativnih sastanaka. Kreiran memorandum o saradnji. Realizovano minimum 10 radionica/sesija.	2020. i 2021. godine	Redovna aktivnost.	Centar za socijalni rad JLS, MRSS, MF, Dom Zdravlja - Savjetovalište za mlade, Centar za mentalno zdravlje, RC Kotor, BS.
3.2. Podrška u rješavanju stambenog pitanja mladima bez roditeljskog staranja (18+) kroz uspostavljanje ‘Kuća na pola puta’.	3.2.1. Istraživanje modela dobre prakse u okruženju.	Sprovedeno istraživanje i objavljen izvještaj. Kreiran plan aktivnosti zasnovan na podacima.	2020. i 2021. godine	Redovna aktivnost.	Centar za socijalni rad

3.3.Organizovanje kurseva za obuku mladih bez zanimanja.	3.3.1. Mapiranje potreba mladih, i identifikovanje zainteresovanih strana.	Objavljen izvjestaj o mapiranju potreba mladih; identifikovano minimum 5 zainteresovanih strana za podršku mladima u riziku.	2020. i 2021. godine	Redovna aktivnost.	BR Kotor, NVO JLS, JU - CSR, MRSS, MF, RC Kotor, BS, PNFO, CSO, UN, UN, OSCE.
	3.3.2.Organizovanje kurseva za obuku mladih bez zanimanja	Organizovane minimum 3 obuke	2020. i 2021. godine	Redovna aktivnost.	BR Kotor, NVO

Mjera D4. Unaprijeđeni programi i pristup mladih osoba sa invaliditetom javnim institucijama i prostorima.

Podmjere	Aktivnosti	Indikator rezultata	Rok za realizaciju	Budžet	Nadležna institucija / akteri
4.1. Uklanjanje fizičkih barijera u javnim institucijama (u oblasti kulture, obrazovanja, zdravstva i sl.) i na javnim gradskim površinama.	4.1.1. Pokretanje inicijative i lobiiranje za ugradnju nedostajućih pristupnih rampi.	Minimum 5 uključenih relevantnih aktera, i 5. održanih konsultativnih sastanaka. Minimum 5 medijskih objava.	2020. i 2021. godine	Redovna aktivnost.	Direkcija za uređenje i izgradnju Kotora JLS, JU - Komunalno preduzeće, NVO, BS.

4.2. Kreiranje programa prilagođenih mladim osobama sa invaliditetom.	4.2.1. Mapiranje potreba mladih, i relevantnih pružaoce usluga /aktera. Realizovane radionice.	Minimum 5 sastanaka, kreiran izvještaj o potrebama mladih, i identifikovano najmanje 3 aktera/pružaoce usluga. Sprovedeno najmanje 10 radionica.	2020. i 2021. godine	Redovna aktivnost (NVO konkurs).	NVO, Opština Kotor JLS, JU - Komunalno preduzeće, BS.
Mjera D5. Unaprijeđena međusektorska saradnja i inovirani programi prevencije rizičnih ponašanja (uključujući saobraćajnu delinkvenciju; vršnjačko nasilje) i zloupotrebe PAS kod mladih.					
Podmjere	Aktivnosti	Indikator rezultata	Rok za realizaciju	Budžet	Nadležna institucija / akteri
5.1. Uspostavljen mehanizam za međusektorsku komunikaciju nadležnih subjekata u oblasti bezbjednosti.	5.1.1. Organizovanje sastanaka predstavnika JLS i međusektorskih aktera sa ciljem utvrđivanja načina i okvira za saradnju.	Minimum 5 održanih konsultativnih sastanaka; Potpisani memorandum o saradnji u oblasti prevencije, minimum 5 uključenih partnera i 20 mladih ljudi (volontera).	2020. i 2021. godine	Redovna aktivnost.	Opština Kotor - KZP JU- Centar bezbjednosti, MUP, NVO, MZ, mladi.
5.2. Unaprijeđen broj i kvalitet programa obuke za pružaoce usluga u oblasti prevencije zasnovane na inovativnim metodama.	5.2.1. Kreirane i organizovane obuke (radio-nice, seminari) za pružaoce usluga u oblasti prevencije zasnovane na inovativnim metodama.	Minimum 2 potencijalna partnera uključena u sprovođenje programa obuke. Minimum 20 radionica, 15 profesionalaca i 250 mladih učesnika obuke.	2020. i 2021. godine	Redovna aktivnost.	Opština Kotor - KZP NVO, PNFO, JU- Centar bezbjednosti, Dom zdravlja Kotor, škole, sportski klubovi, CS, BS.

5.3. Sprovedeni kontinuirani preventivni programi za mlade na lokalnom nivou (uključujući participativne metode i vršnjačku edukaciju).	5.3.1. Organizovanje radionica prevencije za mlade u školama i omladinskom klubu zasnovanih na NFO.	Minimum 50 održanih radionica/info sesija u OK, MZ, i školama; minimum 350 uključenih mladih (edukatora/ki i učesnika/ca). Minimum 20 medijskih objava.	2020. i 2021. godine	500	Opština Kotor - KZP NVO, PNFO, JU- Centar bezbjednosti Kotor, Dom zdravlja Kotor, škole, sportski klubovi, CS, BS.
---	---	---	----------------------	-----	---

Mjera D6. Unaprijeđena informisanost i kontrola sprovođenja zakonske regulative u oblasti zloupotrebe PAS.

Podmjere	Aktivnosti	Indikator rezultata	Rok za realizaciju	Budžet	Nadležna institucija / akteri
6.1. Organizovane kampanje u zajednici.	6.1.1. Organizovana kampanja na temu bezbjednosti mladih na lokalnom nivou.	Minimum 2 sastanka, 8 aktera. Kreiran plan aktivnosti u okviru kampanje. Minimum 15 sprovedenih aktivnosti (2 javna događaja; 3 akcije u zajednici; 10 info sesija i sl). Realizovano minimum, 20 medijskih objava.	2020. i 2021. godine	Redovna aktivnost.	Opština Kotor - KZP JU- Dom zdravlja, Centar bezbjednosti Kotor, škole, NVO, OK, OO, CS, sportski klubovi.

6.2. Zagovaranje efektivnijeg inspeksijskog rada i monitoringa na lokalnom nivou.	6.2.1. Organizovani sastanci sa nadležnim inspekcijskim službama, ukazano na značaj kontinuiranog monitoringa zloupotrebe PAS.	Minimum 5 sastanaka, 5 relevantnih aktera. Minimum 10 realizovanih inspekcijskih akcija. Objavljeno minimum 2 izvještaja o stanju (na kraju godine).	2020. i 2021. godine	Redovna aktivnost.	Opština Kotor - KZP JU- Dom zdravlja, Centar bezbjednosti Kotor, škole, NVO, OK, OO, CS, sportski klubovi.
---	--	--	----------------------	--------------------	---

ISHOD E. MLADI IMAJU PRISTUP KVALITETNIM KULTURNIM SADRŽAJIMA KAO KREATORI I KONZUMENTI.

Mjera E1. Promovisano kulturno nasljeđe i unaprijeđeni kulturni i medijski programi namjenjeni stravalastvu mladih.

Podmjere	Aktivnosti	Indikator rezultata	Rok za realizaciju	Budžet	Nadležna institucija / akteri
1.1. Osnovana amaterska pozorišna scena za djecu i mlade.	1.1.1. Organizovanje sastanaka relevantnih aktera na opštinskom nivou i iniciranje osnivanja amaterske pozorišne scene za djecu i mlade.	Minimum 5 organizovanih sastanaka i 5 uključenih relevantnih aktera i minimum 30 mladih ljudi. Pokrenuta inicijativa za osnivanja amaterske pozorišne scene za djecu i mlade.	2020. i 2021. godine	Redovna aktivnost.	JU – Kulturni centar “Nikola Đurković” JLS -Sekretarijat za kulturu, sport i društvene djelatnosti, NVO, JU, škole.

1.2. Obezbiježena kontinuirana podrška mladim literarnim stvaraocima.	1.2.1. Organizovanje čitalačkih i literarnih večeri kao podrška radu literarnih sekcija i promociji mladih literarnih stvaralaca u zajednici	Minimum 5 uključenih relevantnih aktera i 50 mladih ljudi. Minimum 10 organizovanih događaja i 15 medijskih objava.	2020. i 2021. godine	300	JU – Kulturni centar “Nikola Đurković” JLS -Sekretarijat za kulturu, sport i društvene djelatnosti, NVO, JU, škole.
1.3. Unaprijeđena vaninstitucionalna podrška mladim talentovanim umjetnicima/ama (muzičarima, likovnim stvaraocima, fotografima), zainteresovanim za stare zanate, nove umjetničke oblike i ručne radove.	1.3.1. Obezbiježivanje prostora za rad i animiranje lokalnih likovnih stvaralaca (djece i mladih) za predstavljanje u javnosti (organizovanje izložbi i multimedijalnih događaja).	Minimum 10 održanih sastanaka i 5 uključenih aktera; Minimum 10 organizovanih događaja, 250 uključenih mladih, i 15 medijskih objava.	2020. i 2021. godine	300	JU – Kulturni centar “Nikola Đurković” JLS -Sekretarijat za kulturu, sport i društvene djelatnosti, NVO, JU, škole.
	1.3.2. Podrška mladim stvaraocima u okviru mini muzičke scene.	Minimum 5 organizovanih događaja i 10 medijskih objava; 5 uključenih relevantnih aktera i 350 mladih ljudi.	2020. i 2021. godine	300	JU – Kulturni centar “Nikola Đurković” JLS -Sekretarijat za kulturu, sport i društvene djelatnosti, NVO, JU, škole.

Mjera E2. Popularizovan omladinski turizam i njegov potencijal za interkulturnu razmjenu i vršnjačko učenje.

Podmjere	Aktivnosti	Indikator rezultata	Rok za realizaciju	Budžet	Nadležna institucija / akteri
2.1. Izmijenjen i dopunjen postojeći program za turističku geografiju.	2.1.1. Kreiran predlog za izmjenu i dopunu programa za turističku geografiju.	Minimum 3 održana sastanka, kreiran predlog za izmjenu i dopunu programa.	2020. godine	Redovna aktivnost.	TO opštine Kotor JLS Kotor, JU, škole, NVO, BS, nastavnici/e, mladi.
2.2. Unaprijeđena informisanost i kreirani mehanizmi za vršnjačko učenje i razmjenu lokalne omladine sa mladim turistima koji posjećuju Kotor.	2.2.1. Organizovanje sastanka predstavnika/ca opštine i Turističke organizacije.	Minimum 5 održanih sastanka, 5 uključenih aktera. Kreiran plan aktivnosti u okviru inicijative. Selektovani kreatori online aplikacije. Kreirana i promovisana online aplikacija. Minimum 10 medijskih objava. Minimum 200 mladih korisnika.	2020. godine	Redovna aktivnost (konkurs NVO).	TO opštine Kotor NVO

Mjera E3. Mladi senzibilisani za očuvanje i uključeni u zaštitu nasljeđa i životne sredine.

Podmjere	Aktivnosti	Indikator rezultata	Rok za realizaciju	Budžet	Nadležna institucija / akteri
3.1. Kreirana kampanja za povećanje svijesti mladih o zaštiti životne sredine i kulturnog nasljeđa.	3.1.1. Organizovanje kampanje u lokalnoj zajednici za podizanje svijesti o zaštiti životne sredine i kulturnog nasljeđa.	Minimum 5 održanih konsultativnih sastanaka; 5 uključenih relevantnih aktera. Kreiran plan aktivnosti i sprovedena kampanja. Minimum 350 uključenih mladih ljudi.	2020. i 2021. godine	Redovna aktivnost (konkurs NVO).	NVO TO opštine Kotor, JU, Komunalno preduzeće, škole, nastavnici/e, mladi, MZ.
3.2. Promocija volonterizma u oblasti ekologije.	3.2.1. Kreirani i sprovedeni programi i volonterske akcije za mlade u školama i mjesnim zajednicama (organizovanje radionica, eko i humanitarnih akcija, foto konkursa i sl.).	Minimum 15 sprovedenih aktivnosti u zajednici, 8 uključenih aktera i 250 mladih ljudi. Minimum 10 medijskih objava.	2020. i 2021. godine	300	NVO JU, Komunalno preduzeće, škole, nastavnici/e, mladi, MZ.

ISHOD F: USPOSTAVLJEN JE NORMATIVNO PRAVNI OKVIR ZA SPROVOĐENJE OMLADINSKE POLITIKE.

Mjera F1. Uspostavljene strukture i mehanizmi za koordinaciju i praćenje sprovođenja omladinske politike na lokalnom nivou.

Podmjere	Aktivnosti	Indikator rezultata	Rok za realizaciju	Budžet	Nadležna institucija / akteri
1.1. Delegirane nadležnosti u oblasti koordinacije i praćenja sprovođenja realizacije LAPM 2020-2021u skladu sa sistematizacijom nadležne JLS.	1.1.1. Organizovanje konsultativnog sastanka sa relevantnim akterima sa ciljem razmatranja modela i delegiranja nadležnosti unutar JLS.	Minimum 5 uključenih relevantnih aktera; Kreiran plan aktivnosti i delegirane nadležnosti u oblasti koordinacije i praćenja sprovođenja LAPM 2020-2021.	2020. i 2021. godine	Redovna aktivnost.	JLS - Sekretarijat za kulturu, sport i društvene djelatnosti.

Mjera F2. Unaprijeđena međusektorska saradnja kao preduslov razvoja i efikasnog sprovođenja omladinske politike na lokalnom nivou.

Podmjere	Aktivnosti	Indikator rezultata	Rok za realizaciju	Budžet	Nadležna institucija / akteri
2.1. Osnovan opštinski Savjet za mlade (LSZM) i promovisan njegov značaj i uloga.	2.1.1. Uspostavljanje procedura za izbor i donošenje odluke o imenovanju članova/članica opštinskog Savjeta za mlade (LSZM).	Minimum 3 sastanaka; Minimum 10 uključenih relevantnih aktera (minimum 2 mlade osobe). Imenovanje članova/ca LSZM.	2020. godina	Redovna aktivnost.	JLS - Sekretarijat za kulturu, sport i društvene djelatnosti; JU, NVO, CS, mladi ljudi.

	2.1.2. Kreiranje plana rada LSZM i promocija njegove uloge i značaja učešća mladih u praćenju sprovođenja LAPM.	Kreiran plan rada LSZM. Minimum 10 uključenih relevantnih aktera (minimum 2 mlade osobe). Minimum 8 održanih sastanka; Minimum 10 medijskih objava.	2020. i 2021. godine	Redovna aktivnost.	JLS - Sekretarijat za kulturu, sport i društvene djelatnosti; LSZM
Mjera F3. Uspostavljeni mehanizmi za održivo i kontinuirano finansiranje omladinske politike na lokalnom nivou.					
Podmjere	Aktivnosti	Indikator rezultata	Rok za realizaciju	Budžet	Nadležna institucija / akteri
3.1. Alociran budžet za održivo finansiranje sprovođenja omladinske politike.	3.1.1. Projektovan budžet i alociranje sredstava za implementaciju LAPM kroz posebnu budžetsku liniju.	Minimum 10.000 Eura alociranih sredstava za implementaciju LAPM-a. U opštinskom Konkursu za raspodjelu sredstava za NVO - omladinska politika i mladi izdvojena kao posebna oblast.	2020. i 2021. godine	10.000	Opština Kotor
3.2. Uspostavljen mehanizam za prikupljanje sredstava (fund raising).	3.2.1. Mapiranje primjera dobre prakse, i razmatranje načina za uspostavljanje mehanizma za prikupljanje sredstava.	Organizovano minimum 3 sastanka, i sprovedene neophodne procedure za uspostavljanje odgovarajućeg mehanizma.	2020. i 2021. godine	Redovna aktivnost.	Opština Kotor

Mjera F4. Unaprijeđeni kapaciteti zainteresovanih strana za razvoj i sprovođenje omladinske politike na lokalnom nivou.

Podmjere	Aktivnosti	Indikator rezultata	Rok za realizaciju	Budžet	Nadležna institucija / akteri
4.1. Organizovanje i sprovođenje kontinuirane obuke svih zainteresovanih strana o značaju sprovođenja omladinske politike na lokalnom nivou (uključujući specifične obuke za monitoring i evaluaciju, zagovaranje isl.).	4.1.1. Mapiranje potreba relevantnih aktera.	Sprovedeno interno mapiranje potreba i selektovanje relevantnih aktera.	2020. i 2021. godine	2000	NVO JLS, PNFO, MSM, DM, FO, CS, NVO, OO, JU, UN, OSCE.

6. SUFINANSIRANJE LAPM 2020-2021

Shodno ZoM (Član 15), sufinansiranje Programa i Strategije za mlade vrši se iz sredstava iz Budžeta Crne Gore, odakle se i obezbjeđuju sredstva za aktivnosti koje, u skladu sa Strategijom i akcionim planom (iz Člana 13 stav 3 ZoM), realizuju nevladine organizacije koje sprovode omladinsku politiku. Iz budžeta opštine obezbjeđuju se sredstva za otvaranje i funkcionisanje omladinskih servisa koje je obrazovala opština (ZoM, Član 27), kao i sredstva za aktivnosti koje, u skladu sa lokalnim akcionim planom za mlade, sprovode nevladine organizacije u skladu sa Zakonom. Uslovi, način, postupak i kriterijumi za dodjelu i kontrolu utroška sredstava dodijeljenih nevladinim organizacijama koje sprovode omladinsku politiku, bliže se utvrđuju propisom opštine.

Prema LAPM 2020-2021 (vidi poglavlje 6), predviđeno je da za realizaciju aktivnosti u periodu od dvije godine bude opredijeljeno **10.000 Eura** iz budžeta opštine za sufinansiranje sprovođenja LAPM 2020-2021, kroz posebnu budžetsku liniju, kao i **11.800,00 Eura** iz mješovitih izvora (putem donacija, konkursa i sl.).

7. PRILOG

Tabela3: Radna grupa za izradu LAPM 2020-2021u Opštini Kotor

Ime i prezime	Organizacija/institucija
Marina Dulović	OJU „Muzeji“ Kotor
Nataša Risteljić	NVO „Koltrina“
Jelena Odalović	Omladinski klub Kotor
Ljiljana Krivokapić	JU OŠ „Ivo Visin“ Prčanj
Drašković Lela	Zavod za zapošljavanje Crne Gore
Vesna Mačić	JU Dom zdravlja Kotor
Aleksandra Tomović	JU Kulturni centar “Nikola Đurković”
Verica Stanović	Uprava policije – Odjeljenje bezbjednosti Kotor
Dragana Franić	Srednja pomorska škola
Mladen Živković	JU Gimnazija Kotor
Iva Gudelj	JU Centar za socijalni rad
Lidija Begović	JU Gimnazija Kotor
Aleksandra Radević	JU Resursni centar za sluh i govor “Dr Peruta Ivanović”
Sara Ivanović	Učenica Gimnazija Kotor
Sanela Spahić	Učenica Srednja ekonomska škola
Tijana Rosić	Učenica OŠ ”Ivo Visin” Prčanj
Ivana Janković	Učenica OŠ ”Ivo Visin” Prčanj
Vasilije Mićanović	Učenik Srednja pomorska škola

8. LITERATURA

1. European Commission (2013), Council conclusions on the contribution of quality youth work to the development, well-being and social inclusion of young people (2013/C 168/03), C168/5, Brussels.
2. EUROPEAN COMMISSION (2018), COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Engaging, Connecting and Empowering young people: a new EU Youth Strategy {SWD(2018) 168 final} - {SWD(2018) 169 final}, Brussels, 22.5.2018 COM(2018) 269 final.
3. Institut za razvoj mladih KULT (2018), PREPORUKA O RADU S MLADIMA, Preporuka CM/Rec(2017)4 koju je usvojio Odbor ministara Vijeća Europe, 31. maja 2017., Sarajevo, 2017. Naslov originalnog teksta: RECOMMENDATION ON YOUTH WORK, Recommendation CM/Rec(2017)4 adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 31 May 2017© Vijeće Europe, maj 2017. originalni tekst na engleskom i francuskom jeziku.
4. Ministarstvo prosvjete Crne Gore, Ministarstvo sporta Crne Gore, Ujedinjene nacije u Crnoj Gori (2016), STRATEGIJA ZA MLADE 2017–2021, Podgorica.
5. Ministarstvo sporta i mladih, Direktorat za mlade (2019), ZAKON O MLADIMA ("Službeni list Crne Gore", br. 025/19 od 30.04.2019, 027/19 od 17.05.2019.).
6. Ministarstvo sporta i mladih, Ujedinjene nacije u Crnoj Gori (2017), SMJERNICE ZA OTVARANJE I VOĐENJE OMLADINSKIH KLUBOVA I OMLADINSKIH CENTARA, Podgorica.
7. YOUTH 2030 Working with and for young people UNITED NATIONS YOUTH STRATEGY, <https://www.un.org/youthenvoy/youth-un/>.